

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ

4.
СТРАНА

Како живе и раде ђаци у Поморишју

Подршка Војводине СНН-у

3.
СТРАНА

12.
СТРАНА

Три деценије КУД-а из Сантова

СНН

Стара вода – симбол нашег трајања

8.
СТРАНА

ПОЛИТИКА

Хронологија босанског лонаца

Опстаје ли Босна зарад душевног мира Клинтонових?

Негде у предвечерје распада некадашње Југославије, а сада политички коректно зване „регион“, одржани су и референдуми о осамостаљивању Словеније и Хрватске, односно о њиховом изласку из Југославије. Нико из међународне заједнице не рече ни реч против тих референдума, сви су углас тврдили да је то демократско право сваког народа, које је уписано и у Повељу УН. После су слично урадили и Македонци, истина мало су „збунили“ народ капциозним питањем, па је резултат референдума био такав какав је био, Македонија је напустила СФРЈ.

Референдуми су недавно одржани у Шкотској, Шпанији, тј. у Каталонији, па небо није пало, нити је био смак света. Британци су овог лета на референдуму рекли „не“ ЕУ и ником ништа. Нико да их оптужи да дестабилизирају ЕУ и Европу у целости, можда и планету Земљу.

Што би неки злобници рекли, имамо „добар“ и „лош“ референдум, имамо „наш“ и „њихов“ референдум. Још недостаје само „прљав“ референдум, мада је у БиХ и тога било. Оне ноћи у октобру 1991. године, када су у Парламенту БиХ у Сарајеву посланици из редова хрватског и муслиманског народа, на тајној седници и без присуства представника српског народа, одлучили да изгласају независност БиХ.

Без консензуса српског народа, што је било противно важећем Уставу БиХ. И тако је кренуо рат у Босни, а све остало је историја. И сада то многи „заборављају“ када говоре да

Ако Срби, Хрвати и Бошњаци нису могли заједно да живе у великој Југославији, како ће онда заједно да живе у Босни као „малој Југославији“? Само због брачног пара Клинтон? „Босански лонац“ је функционисао само као део спојеног југословенског суда-лонца. Када је експлодирао велики лонац, прокључао је и мали

референдум о установљењу Дана Републике Српске вређа осећаје друга два народа у БиХ.

Па се спомиње одлука Врховног суда БиХ који је закључио да је „обележавање 9. јануара 1992. када је део српских посланика у скупштини та-

дашње БиХ, без сагласности Бошњака и Хрвата, прогласио територијално разграничење од друга два народа неуставно, јер се тиме крше права Хрвата и Бошњака као припадника народа који су, такође, конститутивни у Републици Српској“.

То што су Хрвати и Бошњаци у јесен 1991. у парламенту БиХ, без присуства Срба и њихове сагласности, прогласили излазак БиХ из СФРЈ, то није „територијално разграничење“, то је ваљда био мали теферич. Онако, уз млаку шљиву поред реке.

Све по правном мишљењу Врховног суда БиХ, у којем седе три странца којима је одавно истекао мандат, два Бошњака, два Србина и два Хрвата. Па ти Србине тражи правду на том суду.

И шта сад треба да се уради да БиХ буде стабилна држава, колико воде треба да протече Миљачком да се Срби, Хрвати и Бошњаци опет заволе? Проблем је у Сарајеву и неким центрима моћи на Западу, пре свега у САД. Наиме, Вашингтон сматра да је БиХ највећи спољнополитички успех Клинтонове администрације, многи у Стејт департменту сматрају да Дејтон није довољан да БиХ буде стабилна држава, да Дејтон није ни крајњи циљ, већ полазна тачка, да БиХ не треба да буде дејтонска, већ европска држава.

Трагедија БиХ неодојиви је део југословенске несреће, а искра рата у некадашњу централну југореублику пренета је преко реке Саве из Хрватске, уз покољ Срба у Сијековцу. Данас, највећи проблем БиХ није референдум о Дану Републике Српске, и то у Сарајеву и на Западу добро знају, већ две жестоко посвађане Југославије: она око БиХ и њена миникопија унутар саме БиХ.

Мирослав Лазански,
„Политика“

Тензије у комшилуку не престају

Духови прошлости и даље тумарају Балканом

Ситуација у нарушеним браковима увек може да буде још гора, констатовао је пре неколико дана аустријски дневник „Пресе“, пишући о томе како су односи Србије и Хрватске „на новој најнижој тачки“. И као у прилог тој тврдњи букнула је афера у чијем је средишту социјал-демократски првак Хрватске Зоран Милановић, који је, изгледа, решио да се за гласове хрватских бирача бори речником најтврђих тамошњих десничара. Ако се осовина Београд–Загреб често представља као кичма региона бивше СФРЈ, шта ће се догодити уколико она под теретом који се само нагомилава у последњих година дана – пукне?

Духови прошлости и даље лебде над овим делом Балкана и то ће потврдити не само у Србији (рачунајући и Косово и Метохију) и Хрватској, него и у Босни и Херцеговини и Македонији. Годишњице смрти и прогона не допуштају заборав, али ни опрост. Уз то, пораст ризика од тероризма, мигрантски балкански коридор, брегзит, пољуљана Европска унија, економска криза и готово сталне изборне кампање у региону никако не доприносе оптимистичком погледу на будућност. Бар ону скорију.

Може ли напетост која је већ дуже време присутна у односима између Загреба и Београда, али и Сарајева и Бања Луке, заиста да доведе до сукоба који не би били само вербални?

„За регион којем је преко потребан напредак, било шта што вуче уназад, по самој логици, не може да буде добро“, напомиње Амадео Воткинс, британски стручњак за Балкан.

Треба ли, међутим, да превлада

песимизам? Атмосфера се све чешће и све више прегрева и неким се, изгледа, већ почињава звецкање оружја. Можда је то само последица пресетљивости због доживљеног пре 15 до 25 година, али ипак, може ли напе-

тост која је већ дуже време присутна у овом делу света заиста толико ескалирати да нас врати у прошлост?

Милан Мијалковски, професор Факултета безбедности у пензији, сматра да је тренутна ситуација „јакó незавидна и нестабилна, тим пре што је носилац ових заоштравања Хрватска, која је чланица и ЕУ и НАТО-а“. Како каже, све подсећа на дешавања из 1990, уочи разбијања Југославије сецесијом Словеније и Хрватске, којој је претходио хрватски шовинизам с упориштем у усташтву.

Драган Ђукановић, потпредседник Центра за спољну политику, пак, мисли да ће се наставити ова врста вербалних провокација и лоше реторике, које се већ неко време упражњавају, али да то суштински не може да утиче на стабилност региона западног Балкана у целини.

„Нажалост, таква реторика је вишестрана и вишеструка, али неће бити суштинских изазова за саму безбедност. Нема могућности за изазивање сукоба који би били тежи од вербалних“, уверен је Ђукановић. ■

Састајанак у Новом Саду о сарадњи мањине са нашим листом

ДРУШТВО

Влада Војводине најављује снажнију подршку српском недељнику у Мађарској

Са интересовањем и симпатијама пратимо садржаје које објављују и акције које спроводе *Српске недељне новине*. Веома нам је драго што можемо да подржимо видне напоре уредништва овог листа, а потрудићемо се да убудуће та подршка буде још снажнија, и то не само финансијска, рекао је покрајински секретар за културу и информисање проф. др Мирослав Штаткић, у разговору са главним и одговорним уредником нашег листа др Драганом Јаковљевићем

Др Небојша Кузмановић, др Драган Јаковљевић и проф. др Мирослав Штаткић

Приликом посете главног и одговорног уредника *Српских недељних новина* др Драгана Јаковљевића Влади АП Војводине, челни људи покрајине задужени за културу и информисање, обећали су да ће знатно снажније и у конкретнијим облицима него до сада, подржати уредништво СНН-а у реализацији активности којима је већ низ година посвећено. Тема разговора са покрајинским секретаром за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама проф. др Мирославом Штаткићем и његовим замеником др Небојшом Кузмановићем, били су ус-

песи и проблеми новинског издаваштва на српском језику у Мађарској и могућности да покрајинска Влада помогне функционисање нашег листа.

Према речима покрајинског секретара Штаткића, политика овог секретаријата, између осталог, јесте да снажније подржи активности Срба у региону.

— Учинићемо све да се убудуће одвоје већа буџетска средства за помоћ српским штампаним медијима у региону, како у Мађарској, тако и у Румунији и Хрватској, јер неговане језика, писма, културе и обичаја јесте

законска обавеза. То се односи како на Уставом загарантована права националних заједница-мањина у Србији, тако и оних Срба који живе изван Србије — истакао је секретар Штаткић и понудио свеколико подршку институцији на чијем је челу уредништво српског недељника у Мађарској.

Његов заменик др Небојша Кузмановић, посебно се интересовао за услове у којима функционише редакција *Српских недељних новина*, за њену кадровску структуру, начин финансирања и сарадњу са другим институцијама у Мађарској и Србији. Он се сложио са оценом др Драгана Јаковљевића да, када је реч о штампаним медијима српске мањине у Мађарској, и мађарске у Србији, реципроцитет практично не постоји, имајући у виду да, за разлику од Мађара у Војводини, Срби у Мађарској имају само једно штампано гласило које, како је констатовано, функционише у веома отежаним условима.

Илуструјући ту чињеницу, уредник СНН-а је подсетио да се продукција нашег листа одвија са једним стално запосленим новинаром, који уједно и уређује лист, уз помоћ једног службеног лаптоп-рачунара и два фотоапарата, а да неколико спољних са-

радника за лист извештава у складу са својим слободним временом. Домаћини су обећали да ће Влада Војводине настојати да утиче да не мале разлике услова у којима раде мађарски новинари у Војводини, и српски у Мађарској, буду ублажене.

На састанку је било речи и о финансијској подршци пројектима *Српских недељних новина* путем конкурса које сваке године расписује Покрајински секретаријат за културу и информисање, али и о другим могућим облицима сарадње, у циљу квалитетнијег и правовременог информисања српске заједнице у Мађарској, очувања њеног језика и писма.

Др Јаковљевић се захвалио својим домаћинима на подршци, односно израженој жељи да помоћ из Новог Сада нашем недељнику убудуће буде значајнија него до сада. Он је укратко изложио уређивачку концепцију, циљеве и стратегију функционисања листа, истакавши да наша редакција, упркос веома скромним кадровским, техничким и материјалним ресурсима, успева да одржи традицију дугу готово два века и да, кроз садржаје које објављује, делује не само на информативном, већ и на едукативном плану.

СНН

ИЗАЗОВИ НЕДЕЉНЕ НОВИНСКЕ ПРОДУКЦИЈЕ

Састанку у Влади Војводине присуствовао је и помоћник покрајинског секретара за информисање, медије и аналитику Ђорђе Вукмировић који је, будући да је и сам новинар и дугогодишњи уредник, одао признање невеликој редакцији *Српских недељних новина* на одржавању континуитета недељног излагања. Истакавши да је седмична продукција по својој природи веома динамична и сложена, он је изнео своја искуства из ове области и закључио да тако често појављивање новина у рукама читалаца, захтева бројну екипу сталних, искусних и стручно оспособљених сарадника различитих профила, савремену техничку инфраструктуру и значајна материјална средства. То је, како је навео, разлог више да подршка српском недељнику у Мађарској из матице убудуће буде и снажнија и разгранатија него до сада.

ДОДАЦИ ШИРОКОГ ТЕМАТСКОГ СПЕКТРА

Захваљујући помоћи Владе Војводине, *Српске недељне новине* ће и ове јесени специјалним тематским додацима освежавати своју концепцију и излазити на повећаном броју страна. Наиме, у оквиру нашег редовног издања, ускоро покрећемо нову серију тематских додатака, са садржајима из различитих друштвених области, од културе и уметности, преко историографије и лингвистике, до тема из области породичног живота, хумора и сатире. На овај начин, редакција СНН-а настоји не само да повремено увећава обим листа, већ прве свега да читаоцима у Мађарској, на матерњем језику, пласира информације и тематске садржаје из споменутих области, у форми стручних, уметничких и научно-популарних прилога својих сарадника.

ШКОЛСТВО

Почетак нове школске године у Поморишју

У Чанаду угрожен опстанак наставе српског језика

После двоипомесечне паузе, широм Мађарске је поново зазвонило школско звоно. У ново школско лето кренуло је 1.200.000 основаца и гимназијалаца, укључујући и српске ученике на југу земље, које су ових дана посетили наши репортери

У образовним установама у Поморишју, у којима се предаје српски језик, нова школска година такође је стартовала 1. септембра. И док је у појединим нашим институцијама стање задовољавајуће или чак веома повољно, у неким другим ситуација је забрињавајућа, пре свега, због драстичног опадања броја ученика. Чини се да се Основна школа у Чанаду суочава са највећим проблемима. Али, кренимо редом...

У Батањи је, као што смо већ писали, свечано отварање школске године уприличено у Српској сали. Од ове године колектив је бројнији за још једну особу. По завршетку Учитељске школе, Палма Јухас се вратила својој родној Батањи и одмах нашла радно место у Српској основној школи. Пошто је она раније предводила мажореткиње, с правом се може очекивати да ће културна лепеза наше образовне установе бити проширена за нови и леп садржај.

У нову школску годину, у Српску школу је закорачило 65 ученика, међу којима и девет ђака-првака. Они ће под управом њиховог разредног старешине, Мелинде Кереми, настојати да стекну прва знања у Основној школи. Учитељима, Сањи Ковачевић и Драгани Тутић, које су се прошле године запослиле у нашој образовној установи, додељено је да држе 10 часова српског језика. На овај начин оне ће покривати часове српског језика за ученике од 1. до 4. разреда.

Друга новина је да се професор музике Михаљ Ловас, након дугог низа година у настави, из породичних разлога, повукао. Адекватну замену за њега ужурбано тражи руководство школе.

Што се тиче Српског забавишта, тридесет шесторо малишана похађа ову предшколску установу, што је веома охрабрујуће. Они представљају темељ месне Српске основне школе, за коју влада доста велико интересовање. Уколико дође до позитивног исхода конкурса који се односи на наш образовни центар, онда се можемо надати и проширењу капацитета.

У Чанаду, у месној Основној школи, у којој се предају румунски и српски језик, и ова нова школска година отпочела је под окриљем Реформатске цркве. Нажалост, број деце која уче српски језик из године у годину опада. Наставник Фрањо Колар ради са 24 ученика који уче српски језик, али посебно забрињава чињеница да се у 1. разреду

само једно дете определило да учи српски. Иако је месна Српска самоуправа одлучила да сваком ђаку-прваку, који се определи за учење српског језика, обезбеди материјалну помоћ на самом старту нове школске године, очекивања ипак нису уродила плодом.

Образовни рад се одвија у спојеним разредима, и ако имамо у виду да се горе наведена бројка односи на укупан број основаца од 1. до 8. разреда, онда слободно можемо рећи да је стање у Чанаду алармантно. Слична је ситуација и у забавишту, где четворо малишана учествује у српским језичким занимањима. Нажалост, и даље велики проблем представља недостатак васпитачице у месном децем вртићу, у којем је, такође, Фрањо Колар задужен за рад на српском језику. Настава на српском језику у овој предшколској установи одвија се два пута недељно, што је веома мало. Прилагођавајући се ситуацији, предвођени месном српском самоуправом, Чанађани су задовољни да се настава српског језика ипак одржава.

У Десци, месна Српска основна школа и даље функционише под окриљем локалне самоуправе. Учитељица Душица Зорић ради са осамнаесторо ученика, од којих је пет првака. Међу њима се налази и један дечак из Београда, док његова сестра похађа 4. разред основне школе. Сви се надају да ће захваљујући

њиховом доласку и остала деца више говорити српски, док Сара и Сергеј Драгић теже да што пре науче мађарски језик.

Српски језик од 2. до 8. разреда предаје наставница Олга Ђукин, која је задужена и за наставу музичког, као и за познавање околине од 1. до 4. разреда. Она у мађарској основној школи српски предаје факултативно. Поред свега овога, наставница Ђукин српски језик предаје и ученицима виших разреда. Она жели да шест својих ученика припреми за полагање српског језичког испита, и у настави користи књигу коју је објавио Институт за стране језике у Београду.

Српско забавиште под руководством васпитачице Споменке Брцан-Ђукин ради са двадесет петоро деце. Ову предшколску установу је, у међувремену, напустила васпитачица Ибоља Месарош, уместо које је анга-

жована нова колегиница, која нема одговарајућу диплому. За наше забавиште влада огромно интересовање, али препреку представља капацитет установе, па нема више могућности да се поставе нови креветићи и приме нови малишани.

У Сиригу је, након више година, дошло до мањег пада пријављених за учење српског језика. Али, то не значи да у Основној школи „Лајош Кошут“ више не влада интересовање за часове српског. Напротив, језичка занимања наставнице Дајане Ђукин и даље су популарна. Она ради са преко 60 ученика и у ову нову школску годину кренула је са чак пет група.

Руководство школе максимално подржава наставу српског језика, а број ученика доказује да су родитељи задовољни радом наставника. Школа планира да ове године прошири сарадњу са образовним институцијама у Србији. По свему судећи избор ће пасти на једну школу из Суботице.

У Сегедину, у Основној школи у Беке улици, настава српског језика кренуће тек крајем септембра месеца. У овој образовној установи српски језик предаје наставница Беатрикс Тот, која ради и са средњошколцима у Гимназији „Јожеф Етвеш“. Слично као и ранијих година наставница ће радити са око четрдесет ученика.

И у сегединској српској забавишној групи је живнуло. На Тргу Хуњади, нашу групу предводи васпитачица Наталија Дукић-Стантић. Она ради са двадесет четворо малишана, али ће се, како сазнајемо, група повећати на двадесет седморо деце. Број пријављене деце је далеко већи, међутим, због скученог простора није могуће прихватити све пријаве. Управо је ово разлог да се већ годинама с правом говори о потреби и важности покретања самосталног Српског забавишта у Сегедину.

П. М.

Чанад

Сириг

Повраћајак великој српској комедиографа

КУЛТУРА

Дела Бранислава Нушића ускоро на две пештанске сцене

Ове јесени, дела најпопуларнијег српског комедиографа биће извођена на две сцене у мађарској престоници: представу „Власт“ управо припремају чланови Српског позоришта у Мађарској, док будимпештанско Национално позориште планира да на својој сцени прикаже „Госпођу министарку“, на мађарском језику

Најпознатији српски комедиограф Бранислав Нушић је, у свом импозантном књижевном опусу, оставио велики број књижевних дела, од којих су најпознатије његове драме, пре свих комедије и оне сатиричног жанра. Његове комедије већ трећи век представљају непресушно надахнуће редитељима, глумцима и публици.

Ове године Нушић коначно стиже у Будимпешту. После вишегодишњих одлагања, Српско позориште у Мађарској поставља на сцену толико траженог Нушића и његову „Власт“. Кратка пауза уследила је после летње премијере „Сомборске руже“ на фестивалу у Ловри, а затим су почеле пробе. Управо је завршен други блок проба, ансамбл се поново састаје у октобру, а премијера је предвиђена за почетак новембра. Представу режира Лидија Стевановић, првакиња Српског народног позоришта у Новом Саду, која је, такође, била гостујући глумац у „Сомборској рузи“.

Лидија Стевановић је пре две године играла Нушићеву „Госпођу министарку“, а у овај нушићевски пројекат кренула је веома полетно.

„Нушић је популаран, његове комедије су вечне“, прича Лидија, пуна ентузијазма. „Последњих година као да се поново родио у позориштима широм Србије, а играју га и у Хрват-

ској. Постоје фестивали који су искључиво намењени његовим комедијама, као што су Фестивал у Ивањици и 'Нушићеви дани' у Смедереву. Нушић је увек актуелан, јер је наше нарави приказао онаквима какве јесу, а ми се, нажалост, не мењамо. У Српском народном позоришту у Новом Саду Нушић се игра по задатку, као

што се у Енглеској игра Шекспир. Допада ми се овдашња подела, радује ме што су се поред глумаца које познајем и са којима сам радила, појавили и неки нови, млади глумци“.

Главне улоге тумаче Тибор Ембер и Ратко Краљевић, а у осталим улогама појавиће се Зорица Јурковић, Јосо Маториц, Бранимир Ђорђевић, Јована Вечић и Митар Кркељић. Још је у разматрању ко ће да добије улогу министра.

Један од најстаријих чланова нашег позоришта, Ратко Краљевић, овога пута је добио једну од главних улога.

„Милан Рус и Лидија су ме убедили да ја могу да одглумим ову улогу и тако сам се прихватио прилично тешког задатка“, прича Ратко. „Раније сам играо улоге где сам више певао, а сада је у питању драма и морам добро да се потрудим. Улога је врло лепа, играм своје старосно доба, породичан сам човек, муж и отац, значи не морам да се трансформишем у нешто што нисам. Допадају ми се инструкције редитељке, која тачно уме да објасни шта треба да се одигра и како. Имамо још довољно времена да представу добро припремимо, а мени у томе предано помаже мој унук, који са мном вежба текст.“

Јосо Маториц је после велике улоге у „Сомборској рузи“, ускочио

ЈЕДНОЧИНКА БЛИСКА МЈУЗИКЛУ

Нушић своју драму „Власт“ није завршио, па су зато многи редитељи завршавали ову једночинку на свој начин.

„Добила сам комад нашег редитеља Златана Дорића, који је написао завршетак, неке делове из његовог краја сам узела, као и неколико сонгова, које је компоновао Габор Ленђел. Жанровски се мало померамо ка мјузиклу, биће и кореографије, тако да ова представа неће бити класична једночинка“, каже за наш лист првакиња Српског народног позоришта у Новом Саду Лидија Стевановић која, поред режије, у овој представи има и мању улогу.

сонгова. Другачије је, јер треба да пронађемо дубину личности коју играмо. Уживам у пробама док посматрам како се рађају ликови и представа. Ми смо глумци и сви заједно стварамо и договарамо се“, рекао нам је Јосо Маториц.

Носећу улогу добио је и Тибор Ембер. Препун идеја и сугестија ипак признаје да му није лако, али ће проблеми да нестану чим савлада текст. Прија му добра сарадња са Лидијом, а и то што сцену дели са својом супругом Зорицом, која игра улогу алапаче Мице. Зорици Јурковић се допада улога која јој је додељена и чак сматра да је то „најбоља улога у представи“.

До премијере треба направити сценографију и осмислити костиме. На овим задацима раде Тибор Прагаи, Богдан Сабо и Катарина Бачи, која је и асистент режије. Интересантно је да је Нушић истовремено куцнуо и на врата Националног театра у Будимпешти, које је најавило премијеру „Госпође министарке“ у децембру. Главну улогу игра Дорота Удварош, а представу режира Арпад Аркоши. Тако се љубитељима Нушића пружа прилика да уживају у његовим комедијама на два језика.

К. П.

УВЕК АКТУЕЛАН

Бранислав Нушић рођен је 8. октобра 1864. године у Београду. За време студирања и у току дипломатске службе, написао је читав низ позоришних дела, комедија и драма: „Народни посланик“, 1883; „Сумњиво лице“, 1888; „Протекција“, 1889; „Прва парница“, 1897; „Обичан човек“, 1899; „Љиљан и Оморика“...

Његова позна стваралачка фаза доноси следеће велике комедије: „Госпођа министарка“, 1931; „Мистер Долар“, 1932; „Београд некад и сад“, 1933; „Ожалошћена породица“, 1934; „У еж“, 1935; „Свиња“, 1935; „Др“, 1936; „Покојник“, 1937; и недовршену „Власт“, затим читав низ комедија у једном чину.

Умро је у Београду 19. јануара 1938. године.

СВЕДОЧЕЊА

Марија Ласстић, професор у пензији

Прве године учитељске школе у Печују (1)

Професор руског језика и историје, у пензији, Марија Ласстић (1932), написала је веома важно сведочанство о педесетим годинама прошлог века, када су се народи који су припадали јужнословенској мањини у Мађарској, борили за остварење права на школовање на матерњем језику. Захваљујући тој борби, отворена је Учитељска школа која је школовала кадрове за наставу на језику Јужних Словена

Пред нама су Ваше усвојене на период након Другог светског рата. Време бурних друштвено-политичких промена. Шта Вас мошвише да се сећање тог времена и пишеће мемоарску прозу?

— Сада, после толико година, покушавам да се поново сетим свих оних догађаја, који су касније утицали на мој живот и животе генерације омладинаца, некадашњих ђака Учитељске школе у Печују. Мој главни разлог за сећање и бележење успомена јесте да се неке важне ствари, догађаји и људи не забораве, јер би био грех заборавити их.

Након завршетка рата, дошла су времена пуна неочекиваних промена о којима смо могли чути од родитеља и пријатеља, али ми млади, још увек нисмо разумевали шта се заиста дешава око нас. Док се у држави водила оштра међусобна борба партија за власт, припадници националних мањина су схватили да је дошло време да се изборе за свој равноправни положај, који нису имали као држављани Мађарске, него су, за време рата, били стално под полицијском пратњом, злостављани, затварани или интернирани.

Какав је био положај мањина у Мађарској у то време и какав је био однос нових власица према њима?

— Срби и Словаци у Батањи и околини, а Хрвати и Срби у Печују и Мохачу, у Бајском троуглу и у Сантову, много су страдали за време рата, због чега су са радошћу дочекали ослобођење. Нова, привремена влада, односила се према мањинама на демократски начин, прихватајући чињеницу да у држави живе народности које желе да остваре своја права.

Које су активности предузимале мањине да би побољшале свој положај у новом друштву? Како су се организовале?

— С тим циљем се организује Омладинско удружење у Батањи и

заједничка организација Антифашистички фронт Словена, са месним одборима основаним у сваком месту. На југу државе, у Мохачу, оснива се Бачко-барањско словенско културно удружење са Мартином Ласловићем на челу, које окупља све Србе и Хрвате интелектуалце из

града и околине и повезују их са организацијом Антифашистичког фронта Словена (АФС).

Нова организација уједињује мањине у Мађарској са заједничким циљем који се огледа у остварењу и заштити права и националних интереса, чему се одувек тежило. За успешно повезивање покрајина у којима су живееле мањине, потребно је било упознати водеће појединце из тих крајева, који су били спремни и одлучни за сарадњу.

Убрзо се прочуло да у Печују и Мохачу има истакнутих појединаца, спремних за решавање питања мањина. Због тога се Централна земаљска управа обраћа др Мартину Ласловићу, правнику и др Светозару Ласстићу, некадашњем

По Вашем мишљењу, који догађај је био од пресудног значаја за остваривање мањинских захтева?

— Велики Народни збор у Мохачу, 2. децембра 1945. године, био је посебно значајан догађај за мањине, јер се на њему јавно презентују захтеви мањина у Мађарској. Збору је, уз бројне госте, присуствовао и представник владе, пред којим су изложени захтеви значајни за положај и живот мањина у Мађарској.

Организовано је и јавно иступање на зборовима у местима настањеним припадницима мањина (Мохач, Печуј, Баја, Сантово) и артикулисани захтеви Обласног секретаријата допринели су да се, од стране државне власти, АФС призна као организација и да се покаже спремност за прихватање мањинских захтева.

Који је био главни захтев мањина упућен новим власицама?

— Почетком 1946. године (8-9. фебруара) Централна управа АФС-а поново упућује репрезентативну делегацију на челу са др Мартином Ласловићем, председником јужнословенске секције АФС-а, у Министарство вера и просвете. Делегација је упутила следеће званичне захтеве и предлоге: оснивање школа — основне, стручне, средње и учитељске, без ограничавајућих процедура, равноправно са мађарским школама; да организација АФС-а има право учешћа у решавању питања мањинског школства; да наставни језик буде матерњи језик народности, а мађарски

РАДОСТ ЗБОГ ШКОЛЕ НА МАТЕРЊЕМ ЈЕЗИКУ

„Када сам завршила последњи разред мале Гимназије на мађарском језику, требало је да одлучим о наставку свога школовања. Обрадовало ме је сазнање да постоји школа коју могу похађати и наставити учење на матерњем језику. То је обрадовало и мога оца, који је био активан од самог почетка у оснивању Учитељске школе. Радећи једно време и сам у мањинској школи, он је утицао на повећање броја полазника. Наша породица је, иначе, придавала велики значај образовању и својим личним залагањем су њени чланови доприносили развоју школства. Тако су, још пре рата, две моје тетке, позив учитељице обављале савесно и одговорно. Настављајући породично занимање за учитељски позив, и сама се пријављујем у јужнословенску Учитељску школу у Печују. Упркос гласинама да јужнословенска школа неће моћи да опстане, ја не одустајем од намере да наставим учење на језику на коме сам говорила и читала, али учила и писати у Ловри, код учитељице Александре Перишић, истиче Марија Ласстић у разговору за наш лист.

учитељу, са предлогом да се ангажују да се у јужном делу земље оснује Обласни секретаријат АФС-а.

Обласни секретаријат оснива се у граду Печују са задатком да руководи и повезује активност месних организација АФС-а. Захваљујући успешној сарадњи градских центара, Мохача и Печуја, руководство области са Централном управом АФС-а, сумира остварене резултате у 1945. години и покреће рад за остварење мањинских захтева, о којима су се на терену упознали и добили овлашћење, за дефинисање тих захтева и њихово званично изношење пред највишим државним властима. Након тога руководиоци области одлучују да са јасно дефинисаним захтевима иступе у јавност.

језик да се предаје као посебан предмет.

По питању школа и школске наставе, истакнуто је да је изузетно важно за јужнословенски живаљ у Мађарској да се отворе основне, стручне и средње школе — без гласања и других ограничавајућих процедура, и да те школе буду признате као државне.

Удружења мањина су сигурно била свесна великог проблема недоспаша наставног кадра. Шта се предузимало на том плану и какво је било интересовање међу мањинским живљем за тај позив?

— Остваривање наставе на матерњем језику у општим школама изишквало је стварање учитељског кадра, због чега је основан Учитељски

УЧЕСНИК И СВЕДОК

Марија Ласстић рођена је 1932. у Новом Сентивану, недалеко од Сегедина. Отац Светозар био је свештеник у селу, а мајка Наталија Богдан домаћица. Основну школу је похађала у Ловри и Печују. Након мале матуре, 1947. године, уписује Српско-хрватску учитељску школу, а када је школа премештена у Будимпешту, наставља школовање у мађарској учитељској школи.

После матуре уписује Руски институт у Будимпешти где 1955. стиче диплому професора руског језика. Прво радно место добија у граду Папу, где у гимназији предаје руски језик. После 1956. године губи се интересовање за руски језик, па Марија Ласстић напушта Папу, и враћа се у Печују, где предаје у Окружној мањинској школи, до 1963. Године 1965. запошљава се у Српско-хрватској гимназији и основној школи, где предаје руски језик и историју. После успешног професорског рада, изабрана је за заменика директора Српско-хрватске гимназије.

Српско-хрватска гимназија у Будимпешти се 1993. раздваја на две школе — српску и хрватску. Након те године, када је одржана Земаљска мањинска конференција у Будимпешти, на којој је заступала школу и где се упознаје са законом по ком мањине имају могућност запошљавања у министарствима, добија позив од Милана Недељкова, тадашњег председника Српског демократског савеза, да прихвати радно место референта за српску мањину у Мађарској, у Министарству просвете. Најважнији посао је у то време био да обезбеди самосталност српског школства у Мађарској. Осим тога, помаже новоосновану српску школу, обнову старе зграде и изградњу нових просторија за потребе ученика и наставника. Из Србије доноси потребне књиге и уџбенике. На многим важним местима представљала је српску мањину и заступала њене ставове, па тако и приликом договора са другим мањинским представницима.

СВЕДОЧЕЊА

ника, пред њим су се отворила питања о даљем раду школе. У вези са тим проблемом обраћа се министарству, од кога очекује инструкције за даљи рад.

Сагласно наредби министарства, школска година почиње 2. марта 1946. и завршава се 31. августа исте године. Пријавило се укупно осморо полазника: четворо из града Печуја, а остали из барањских места Саланте, Вршенде и Лотхара, у којима је вероватно оглас за пријем био објављен. Коначно, 1. марта 1946, са примљених седморо ученика, отворена је Учитељска школа са јужнословенским наставним језиком. Одмах након завршетка прве школске године, 1. септембра 1946. почиње следећа, друга школска година (1946/47).

Како је Министарство просвете реаговало на чињеницу да нема довољно полазника и да се школска година одржава у неуобичајено време и доба године?

— Упркос искрслим проблемима, министар просвете остаје у уверењу да је потребна двојезична школа и

течај. Децембра 1945. обласни секретаријат Министарства вере и просвете добија захтев, преко Просветног округа, и позивајући се на договор од 26. новембра 1945, молбу да достави списак полазника учитељског течаја. Захваљујући доброј организацији сарадника и ангажовању руководства Обласних секретаријата, позив за Учитељски течај наишао је на велико интересовање младих људи, спремних да се квалификују за важан и одговоран посао учитеља.

Било је потребно да се Министарству просвете доставе називи места у којима је потребно покренути наставу на језику мањина. С обзиром на то да се овим питањем Секретаријат и раније бавио, тражена информација је министарству послата одмах на-

— Господин Керестури, министар вере и просвете, убрзо је обавестио делегате да се може започети са учењем српско-хрватског језика у основним школама. У складу са изнетим захтевима и предлозима, Министарство вере и просвете одобрило је 1. марта 1946. године да се у Печују отвори Учитељска школа са јужнословенским наставним језиком. По одобрењу министарства, одмах се приступило упису полазника за школску 1945/46.

„Киш ујшаг“ је био једини печујски лист, који је обавестио јавност о почетку рада школе са двојезичном наставом. Српско-мађарски лист „Оглас“ објавио је упутство за упис у прву школску годину.

Печујски Просветни округ је организовање школе и вршење управитељских дужности поверио професору бајске Учитељске школе, Аладару Зрињију.

Када је званично почела прва школска година у послератном периоду и колико је било полазника. Како је било интересовање?

— Захваљујући позитивним законским одлукама и уз велика залага-

ПРВИ СУСРЕТ СА ШКОЛСКИМ ДРУГОВИМА

„Сећам се да сам после успешно положеног пријемног испита стајала пред зградом наше тек основане Учитељске школе у Печују, у улици Кардош Калман број 5, и чекала будуће разредне другове. Тако сам упознала ђаке из града Печуја, прве примљене ученице Учитељске школе, Јолан Божо, Јолан Гербавец и Марију Вилагош. Оне су тада већ положиле први и прелазиле у други разред. Од њих сам сазнала много корисних информација о школи, о простору и условима рада и тешкоћама са којима се школа сусретала на почетку рада. Радовала сам се познанству са њима и поласку у Учитељску школу. Те године је у школи поново почео да ради господин Вандор Ђула, који је и у првим школским данима држао наставу. С обзиром на то да се показао као добар и стручан наставник, бива именован за директора школе. Тада је постојао привремени Наставнички збор, који је радио по угледу на наставне програме институција истог профила. Настава је доследно била организована на јужнословенском језику“, сећа се госпођа Ластих.

ња појединаца, школа је почела да ради. Мада прва школска година није била целовита, завршена је, и уобичајено, од 1. септембра је почела друга школска година. Међутим, већ тада се појављује проблем слабог одзива ђака за упис у школу. Са овим проблемом се суочио Иштван Пот, који је тада изабран за новог директора. Због лошег одзива уче-

показује довољно разумевања за новонасталу ситуацију, што је свакако позитивно утицало на опстанак и будућност школа за мањине. Веће ангажовање месних одбора и мањинских активиста допринело је бољој информисаности и заинтересованости за новоотворену школу.

Рекли смо нам иде се налазила прва школа, а какви су били услови за одржавање наставе?

— Ради побољшања услова за одржавање наставе, школа је добила још просторија, које су раније припадале Просветном округу Печуја. Такође, било је потребно да се набави неопходан школски намештај ради адекватног уређења школских просторија за наставу и школских канцеларија. Простор је поступно опреман намештајем добијеним од других просветних установа града.

И сами ученици су помагали у овом послу и, захваљујући њима, знало се да је у граду прорадила нова „мањинска“ школа и да јој је потребна помоћ у опремању и подршка у раду.

(Наставак у следећем броју)
Славица Зельковић

ПОЗИВ ЧИТАОЦИМА НА САРАДЊУ

Молимо читаоце који су били учесници или сведоци догађаја о којима је реч у овом интервјуу, односно историјске епохе и теме о којој говори наша саговорница, а који имају било какав документ, фотографију или желе да нам испричају своја сећања како бисмо их забележили, да нам се јаве. Бележење оваквих сећања сматрамо драгоценим са историјског и културолошког становишта, а објављујемо их у уверењу да ће с временом само добити на вредности и значају. Дописе и фотографије можете послати на адресу наше сталне сараднице, ауторке овог чланка: slavicazeljkovic@gmail.com

кон упита. Проблем недостатка наставног кадра, решаван је према захтеву Централне управе АФС-а да се одобри могућност запошљавања учитеља и професора из Југославије, како би се што пре покренула настава у школама на језику мањина.

Како је на ње реаговало просветно власи у Мађарској?

СА ЛИЦА МЕСТА

Новости из јешачке зоне у центру Пеште

Хајош улица – још једна оаза духа Балкана

Бистро „Балетске ципеле” и продавница деликатеса „Дели”, као и локали који су у припреми, чине један део познате будимпештанске улице иза зграде Опере, пријатним местом за све који воле балканске укусе, мирисе и атмосферу

Топео дан измаио је на улице мноштво становника мађарске престонице и туриста са разних страна, али и шетача, уметника и бојема, који воле део града у залеђу зграде Опере, у чијој близини је и неколико познатих пештанских позоришта.

Одувек стециште глумаца, оперских певача и звезда мјузикла и балета, шармантан локал на углу Улице Хајош носи назив „Balettcipő” још од 1948. године. Прича каже да је тада, једној балетској играчици на крају уметничке каријере, пријатељ богаташ купио овај локал, који је одмах постао стециште позоришног света. Када је она двадесетак година касније трагично скончала, локал је преузео човек који је у њему дуго година радио, а сада га изнајмљује садашњим закупцима Горану и Ајдину, који су се у овом послу уортачили.

Наши људи готово непогрешиво препознају добру локацију и праве срдану и пријатељску атмосферу која привлачи људе да се изнова враћају ресторанима или кафеима које заволе. Управо је такав бистро „Balettcipő” који нами пролазнике својим разнобојним столицама у башти са обе стране кафеа. За столовима је много наших људи, који

ју су већ открили ово место и доживљавају га као своје. Нас саме испровоцирао је назив „Балетске ципеле”, који није уобичајен за кафе и ресторане, али голица машту и верујемо, привлачи, управо бојема и уметнике.

На улазу се упознајемо са Гораном Мотиком, који у наручју држи осмомесечну кћеркицу Лей, а затим и са

Ајдином Ункићем. Дочекују нас традиционалном јужњачком предустрелјивошћу, па већ с врата од гостију постајемо „домаћи”. Ова два предузетника су заједнички, као ортаци, почела са бистроом „Balettcipő” 2014. године, а обојица су у Пешти већ дуги низ година. До сада су се бавили различитим пословима и имају искуства у угоститељству. Горан се дуго година бави и обрадом меса, а на будимској страни града, наомак Ланчаног моста, држи ресторан „Meat Boutique”.

— Јеловник за „Balettcipő” смо концептирали тако да нудимо мађарску, интернационалну, али и нашу балканску кухињу, јер су наши гости различити. Можемо рећи да 50% гостију чине туристи, јер је ово, нарочито лето, туристичка зона. Веома смо близу Андраши булевара, а ту су и позоришта, има много уметничког света. Наравно, долазе и Мађари из оближњих фирми на ручак у паузи, али и наши људи који воле да сврате на кафу и „машичу разговора” с пријатељима. Управо смо то и желели, да ово буде нека врста бистроа у којем људи могу добро да поједу, али се неће непријатно осећати ни ако наврате на еспресо или пиво. Ми смо на то навикли да наши људи навраћају да се виде са пријатељима — објашњава Ајдин.

Понуда хране заиста је квалитетна, од обавезне „Гулаш супе” коју бирају обично туристи у мађарској престоници, извршних котлета и стејкова са сосовима од лука или мирођије, пилетине са камамбером и рижотом. Салате од морских плодова, до домаћих ђевапа и плескавица уз кајмак или ајвар, који се налазе у одељку „Балканика”. Након укусног главног јела, све се може засладити чоколадним суфлеом са сладоледом од ваниле, или залити добрим мађарским вином, руском вотком или чешким пивом.

Бистро „Balettcipő” свакога дана нуди и дневни мени, за који је потребно издвојити 1350 форинти, а чине га супа, главно јело и десерт. Добру атмосферу и укусну храну прати

СНН

Срби са севера Мађарске на сјајном састајању

Стара вода – симбол нашег трајања

Излетиште смештено усред шуме, недалеко од Сентандреје, које се одвајкада назива Стара вода, и крајем овог лета било је стециште већег броја наших сународника из више околних насеља. Као и сваке године у ово време, то место су походили сви који негују вишевековну традицију обиласка некадашњег омиљеног боравишта патријарха Арсенија III Чарнојевића. Према предању, патријарх је, пошто је са својим сеобницима допео на ове просторе, радо боравио у овом живописном амбијенту и ту сакупљао духовну и физичку снагу за предстојеће напоре.

Вечерње богослужење на Старој води, приликом недавног окупљања, служио је отац Војислав Галић, уз појање Хора „Јавор”. Присутни мештани из Сентандреје, Помаза, Калаза и Чобанца, организовали су пикник, припремали традиционалне српске специјалитете, а било је и весела. Многи су заиграли српско народно коло, уз звуке хармоника виртуоза Ласла Халаса и Слободана Вертећа.

и одличан избор музике, па ће вам предаћу уз ручак у току дана улепшати лагани цез, а вечеру у изабраном друштву учинити пријатнијом нешто захтевнији свинг, за музичке познаваоце истанчаног укуса.

Пажњу нам привлачи господин у самом углу, који каже да овамо долази већ 40 година и да се спријатељио и са људима који сада воде овај бистро.

— Долазим три или четири пута недељно на ручак, а веома често сам и увече овде, и тако већ деценијама. Овамо долази много интересантног света. Храна је одлична, а услуга и атмосфера за мене је права — каже адвокат Ференц Киш и љубазно се распитује о нашим новинама на српском језику у Мађарској.

Опраштајући се од вредних угоститеља Горана и Ајдина, обећавамо да ћемо их поново посетити, а они нам откривају да са осталим власницима радњи и ресторана у дивној пешачкој Хајош улици планирају програме, који ће бити намењени посетиоцима. Размишљају о вечерима музике или филмским пројекцијама, тематским приредбама, које би се свакако уклопиле у овај заиста посебан уметнички део Пеште. Како сазнајемо, договори се већ у начелу праве, посебно са осталим нашим људима који су власници локала у истој улици, попут Николе Маринковића из деликатесне радње „Deli” недалеко од бистроа.

Од запослених у Српском културном центру у Будимпешти сазнајемо да бистро „Balettcsipő” већ више година пружа подршку манифестацији „Месец српске културе”, па и овим

путем преносимо њихову захвалност предусретљивим власницима.

Недалеко од бистроа „Balettcsipő” чека нас и друга кафа, овога пута са Николом Маринковићем, власником продавнице деликатеса „Deli”, у Улици Хајош бр. 12, који, такође, потврђује традиционално гостопримство људи са наших простора. Уз широк осмех и срдчан стисак руке, Никола нас уводи у своју невелику продавницу различитих ђаконија, које одмах маме сва чула.

У фрижидеру испред Николе послани су различити француски сиреви, а одмах до њих најфинији италијански и шпански пршут и саламе, укусне свеже прављене салате, попут

грчке „сељачке” или италијанске „капрезе” и различите врсте сендвича од домаћег пецива, које радо купују запослени људи на паузи за ручак.

— Један од наших финих сендвича чине: шпанска „Серано” шунка, крем од врхања и француски козји сир и то је заиста укусан залагај са праве сладокусце. Ту су и наше посебне крофне са јабукама, које се топе у устима (Almás fánk), имамо велики избор италијанског маслиновог уља и тестенина, различитих зачина, а очекујем да набавим и војвођански кулен и његушки пршут. Наши људи препознају „Ева” сардине, а имамо и одличан ајвар — прича нам расположени Никола, који је пре Будимпеште неко-

СА ЛИЦА МЕСТА

лико година водио ресторан у Тихању, на језеру Балатон.

Родну Славонију и место Грубишно Поље напустио је веома давно, да би потом више година живео и радио на Криту у Грчкој, али га је супруга Кира, Мађарица, ипак „вратила” у Мађарску.

— Помоћ супруге ми је веома важна, познавање језика и прописа овде је од пресудног значаја. Са комшијама, који су, такође, наши људи, планирамо да заједнички направимо неке уличне манифестације, пошто је ова Хајош улица за то веома погодна. Овде нема саобраћаја, људи радо шетају, долазе туристи, има различитог света. Можда направимо неки програм за децу преко дана, а за одрасле увече. Ускоро ће нам се придружити још један власник локала који је наш човек, а који ће овде отворити још једно место са храном — сазнајемо од Николе Маринковића. Он је по струци инжењер млекарства и некада је, као млад човек, радио у бившем југословенском гиганту „Зденка”, уз чије су троугласте сиреве одрасле генерације деце са југословенских простора, а слични су мађарском топлењом сиру „Медве”.

Напуштајући Улицу Хајош у добром расположењу, опраштамо се од љубазног домаћина, уз предлог да он и његове колеге размисле о увођењу у понуду домаће, куване кафе, као и да нас обавесте о манифестацијама које планирају током јесени.

Д. Б.

Јован П. Текелија и Ракоцијев усџанак (23)

Бриге и невоље Јована Текелије

Мину и година како је Дворском ратном савету упутио молбу да му се за ратне заслуге додели место Мезетур, а ниоткуда одговора, а мучи га и загонетка зашто се Беч по том питању још не оглашава

Шајка шестопрстог Џанкутаранца, сви и све на њој, вазда је мирисала на рибу и тамјан. Тако је било и оне вечери када су за трпезу засели пуковник Јован Текелија, монах Гаврил Венцловић и шајкашки заповедник Захарија. На ниској округлој синији служена је риба печена на жару од винове лозе, ситно исецкан лук, ражена погача и црно вино.

Текелија је све време вајкао и богорадио. Мину и година како је Дворском ратном савету упутио молбу да му се за ратне заслуге додели место Мезетур, а ниоткуда одговора, а мучи га и загонетка зашто се Беч по том питању још не оглашава.

— И докле тако? Сунце му божје, па зар сам се због тога харцао толике године? Та, јел’ је стога тол’ко моји добри хусара изгинули? А све то ни зашта? Кад је требало кидисати на куруце, ондак сам добар био, а сад кад за своје заслуге тражим спахи-лук, е, онда тајак. Нису нашли време на ни да ми одговориду на моје писмо. Појо курјак магарца!

— Не брини, мој Јово, неће цар за-

боравити твоје заслуге — смиривао га је Џанкутаранац.

— Ја сам посл’о молбу још ондак кад је влад’о цар Јосиф, Бог да му душу прости, а овај нови, куртало га било, може бити, није ни чуо за ме и моје заслуге! Три сам цара служио и крв за њи’ пролив’о — рече огорчени Текелија и искапи чашу до дна.

— Ја знам да ћесар Карло неће заборавити твоје крваво војевање — храбрио га је Захарија.

— Да ниси какогод, пошто си татош, и то сањо? — заједљиво му добаци Текелија.

— Со тим се није шалит — тихо и с кажипрстом на усни, као и претећи му, узврати забринуту Џанкутаранац.

— Добро де, не једи се — помирљиво рече Текелија и угризе се за језик.

— Брате, Јово, то није за спрдњу — укори га шајкашки заповедник.

Карло III Хабзбуршки

БАШТИНА

— Знам, знам, ама, ја сам прије годину дана пис’о у Беч, па ни абера — настави командант Поморишке милиције.

— Црно слово, бела артија, рђаво си прош’о, мој брате Јоване Текелија!

— А само да знате, то саде већ можемо сваком рећ’, посл’о сам писмо чак и руском цару — настави Текелија не обраћајући пажњу на примедбу Џанкутаранца.

— Цару рускоме, велиш? — изненади се монах Гаврил.

— Тако је, мој оче! Чак и њему!

— Еда ли је одговорио, гусудар? — радознано ће калуђер.

— Јесте! Посл’о сам у Русију свог верног капетана Богдана Исајева Поповића. Ајд’ да не грешим душу, ја и обрштар Вулин Илић, посламо Поповића у Москву. Тамо је прво потражио нашег владику Јефрема Тетовца, који је тревии да малко прије Ракоцијеве ребелije, отидне из Печуја за Русију, откуд се никад више није ни вратио у Маџарску. Тако сам есапио да би најбоље било да Поповић не иде к’о грлом у јагоде, нег’ да га наш владику прикаже цару Петру. (...)

Драгомир Дујмов

ПРОГРАМИ

МЕСЕЦ СРПСКЕ КУЛТУРЕ У МАЂАРСКОЈ

10. септембар – 10. октобар 2016.

17. септембар

10:00, Батања – Низ културних и духовних програма поводом Дана српске културе и храмовне славе Мале Госпојине

Сантово – Културни програм

Стони Београд – Откривање спомен-плоче првој српској сликарки Катарини Ивановић

18. септембар

18:00, Сантово, Дом културе – „Сомборска ружа“, позоришна представа Српског позоришта у Мађарској

21. септембар

Бата, Српски православни храм – Културно-уметнички програм

23. септембар

13:00, Будимпешта, Српска школа „Никола Тесла“ – Промоција књиге „Антологија савременог стваралаштва за децу српских писаца из расејања“. Уводна реч: Милан Ђурић. Говоре приређивачи: Љубиша Симић и Александар Чотрић, представници ИК „Пчелица“ из Чачка и аутори заступљени у Антологији

15:30, Будимпешта, Смер за српски језик и књижевност Универзитета „Етвеш Лоранд“ – Округли сто на тему „Како сачувати и развијати српски језик у расејању“. Учесници: познати књижевници, професори универзитета и културни посленици из матице и расејања. Домаћини и модератори: др Александар Урком и др Драган Јаковљевић, професори Универзитета „ЕЛТЕ“

24. септембар

11:00-14:00, Помаз, Главни трг – „Укуси Србије“, гастрономски специјалитети (Дан града Помаза)

Будимпешта, Српски културни центар

17:00 – Пројекција филма Снежане Миливојевић и Ђорђа Шибалина

18:00 – Сусрет српских писаца из матице и расејања „Пештански књижевни омнибус“

Ловра, Дом културе

18:00 „Има једна земља“ – Моно-

драма у извођењу драмског уметника Јовице Јашина, на основу текста „Писма из Србије“

25. септембар

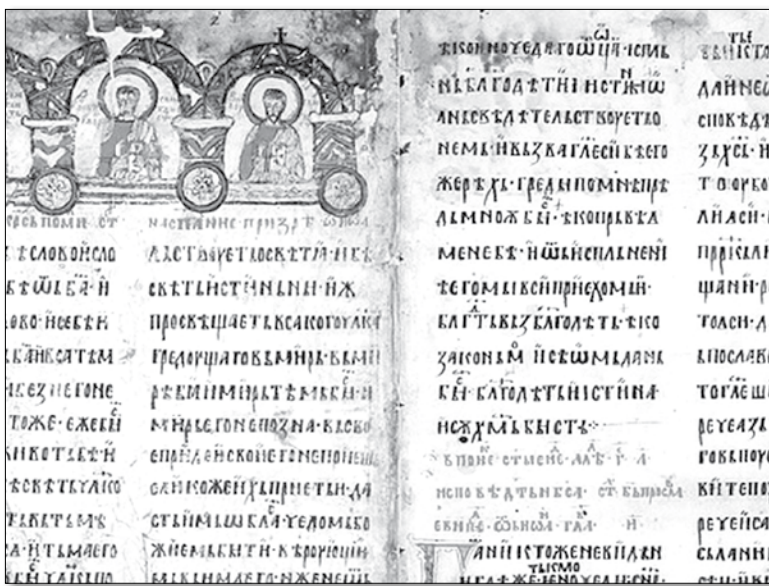
16:00, Будимпешта, Српски културни центар – „Има једна земља“, монодрама у извођењу драмског уметника Јовице Јашина, на основу текста „Писма из Србије“

26. септембар

Будимпешта, Библиотека за стране језике – Пројекција филмова српске редакције Мађарске телевизије

30. септембар

Будимпешта, Амбасада Републике Србије – Модна ревија Верике Ракочевић

20:00, Помаз, Дом културе – Фолклорна радионица „Помашко двориште“

1. октобар

Будимпешта, Дом културе „Јожеф Атила“ у XIII кварту – Позоришна представа Српског позоришта у Мађарској „Сомборска ружа“

3. октобар

17:30, Будимпешта, Српски културни центар – Вече посвећено српским научницима, на тему „Тесла и Пупин на истом путу“ (пројекција филма). Говори: Александра Нинковић-Ташић

6. октобар

17:00 Сегедин, Дом мањина – „Српска голгота 1915“. Предавач: Борис Бекић; Изложба ликовних радова инспирисаних Тихомиром Вујичићем – Удружење уметника „Круг“ из Будимпеште

8. октобар

19:30, Будимпешта, Српски културни центар – Позоришна представа „Источни анђео“. Играју: Љиљана Стјепановић, Љиљана Лашић и Стеван Пиале

9. октобар

19:00, Будимпешта, Свечана сала Текелијанума – Концерт Биљане Крстић и Оркестра „Бистрик“

10. октобар

Будимпешта, Амбасада Републике Србије – Свечано затварање манифестације „Месец српске културе“

СВЕТИОНИК

МИСЛИ ИВЕ АНДРИЋА

Ако, са крајњим напором, човјеку који стари пође за руком да се одржи уредан и чист, то је стерилизирана чистоћа апотеке, а не чистоћа цвијета.

Болест је сиротињска судбина, али и богаташка казна.

Цијелог живота се лијечимо од несретног дјетињства.

Чим једна влада осјети потребу да својим грађанима обећава путем плаката мир и благаостање, треба бити на опрезу и очекивати обрнуто од тога.

Човјека ћете најбоље упознати ако га проматрате како се понаша кад се нешто дијели бесплатно.

Човјек који не воли није способен осјетити величину туђе љубави, ни снагу љубоморе, ни опасност која се у њој крије.

Чудно је како је мало потребно да будемо сретни, и још чудније: како нам често баш то мало недостаје!

Да је шутња снага, а говорење слабост, види се по томе што старци и ђеца воле причати.

Дођу, тако, времена, када памет зашутити, будала проговори, а фукара се обогати!

Дуги су и замршени рачуни и обрачуни између оних који имају и не дају и оних који немају ништа до својих потреба.

Завод за културу Војводине расписује

КОНКУРС ЗА КЊИЖЕВНУ НАГРАДУ „МИЛИЦА СТОЈАДИНОВИЋ СРПКИЊА“

Награда је установљена као јавно признање песникињи, за књигу поезије објављену на српском језику, између два Књижевна сусрета „Милици у походе“, односно од 1. новембра 2015. до 1. октобра 2016. године.

Конкурс је отворен до 1. октобра 2016. године. Заинтересовани достављају пет примерака књиге на адресу: Завод за културу Војводине, 21000 Нови Сад, Војводе Путника 2, с назнаком „За Књижевни конкурс МСС“.

Примерци достављених књига не враћају се аутору, односно предлагачу. Уз књиге, неопходно је доставити кратку биографију аутора.

Одлуку о награђеној збирци и лауреаткињи доноси петочлани жири награде „Милица Стојадиновић Српкиња“, а награда се састоји од новчаног дела, промоције у Заводу за културу Војводине у оквиру манифестације „Милици у походе“ у текућој години, као и објављивања нове збирке награђене ауторке у издању Завода за културу Војводине у Едицији „Милици у походе“ за наредну истоимену манифестацију.

Храм Св. Георгија у Будимпешти

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА СЕПТЕМБАР 2016.

11. 09. Вечерње	– у 18.00 ч.
18. 09. Св. Литургија	– у 10.00 ч.
20. 09. Вечерње	– у 18.00 ч.
24. 09. Вечерње	– у 18.00 ч.
25. 09. Св. Литургија	– у 10.00 ч.
26. 09. Вечерње	– у 18.00 ч.
27. 09. Св. Литургија	– у 10.00 ч. (Крстовдан)

Јутрење се служи сваког дана у 7.30 ч.

За све информације тел. +36 30 989 6139, или путем сајта: www.hramsvgeorgijabudimpesta.rs
Протојереј Зоран Остојић, парох

ИНФО СЕРВИС

КОНЦЕРТИ

29. септембра од 20.00 ч.

Оркестар „Шендерге“

1. октобра од 20.00 ч.

Оркестар Бобана Марковића

Локација: Kobuci kert

(Budapest, III. Óbuda, Fő tér 1, Zichy-kastély udvar)

КОНКУРС ЗА КРАТКУ ПРИЧУ

НА ТЕМЕ „СЛОБОДА“ И „ЛУЧЕ И СУТРА“

Српски народни форум расписује први конкурс за кратку причу на теме: „Слобода“ и „Луче и сутра“. Слобода као стање или недостатак, простор самоостварења. Слобода која се жели, осваја, губи и тражи. Ослобађање духа, ума и тела. Слободне љубави и љубави без слободе. Људске слободе и права. Лишеност слободе, заточеништво. Друштва без слободе и борба за њих. Јучерашњица и сутрашњица као терети и нови хоризонти; идеал и стигма.

Приче могу бити било којег жанра, с обзиром да наше теме остављају приличан спектар могућности.

Три најбоље приче биће награђене комплетом књига, а све остале које уђу у шири избор биће током пролећа 2017. штампане у заједничкој збирци, те ће парцијално бити и објављиване на нашем порталу.

Конкурс је отворен до 1. новембра, а резултати ће бити објављени до 10. децембра 2016. године.

Приче треба да буду написане на српском језику и писму, не дужи од 8000 карактера (до 3 куцане стране), откуцане у Word документу, Times New Roman фонтом, форматом 12 (уз обавезно коришћење слова Ћ, Ѓ, Љ, Њ, Ш).

Приче шаљите на имејл адресу: snf@europa.com

Уз причу доставите и биографске и контакт податке.

Један аутор може послати до три приче.

Зоран Којић,

главни уредник и генерални секретар СНФ-а

BALKAN PARTY Budapest
24. septembar, subota

22.30h

BAJAGA & INSTRUKTORI
Koncert

ooh Yu party
DJ Mačić

Svež burek

A38 HAJÓ
PÉTOFI HÍD
BUDAI HÍDFŐ

ПРАТИТЕ ДНЕВНО ИЗДАЊЕ СНН-а
НА ИНТЕРНЕТУ

WWW.SNNOVINE.COM

DENTAL PALACE
СТОМАТОЛОШКИ ЦЕНТАР
У СТАРОМ БУДИМУ

1036 Бр., Nagyszombat u. 1.
Тел: 06 1 250 90 86; 06 30 494 45 48
Имејл: info@dentalpalace.hu

Радно време:
Понедељак - петак
од 8.00 - 20.00

Информације за рубрику „Инфо“
шаљите на адресу: info.snnovine@freemail.hu
Телефон: +36 30 273 3399

TERRA TRAVEL

Terra Travel, Gračanička 16
11000 Beograd, Srbija
+381 11 2632-921; +381 11 630-1591
Dežurni telefon: +381 64 802-6680
Telefon u Budimpešti: +36705047240
info@terratravel.rs | www.terratravel.rs

Minibus prevoz "Od vrata do vrata"

Dnevni prevoz na relacijama:
Beograd - Budimpešta - Beograd
Beograd - Beč - Beograd
Beograd - Zagreb - Beograd
Beograd - Slovenija (svi gradovi) - Beograd
Beograd - Istara (svi gradovi) - Beograd

scan and find more

[/TerraTravelRS](https://www.facebook.com/TerraTravelRS)
[/AgencijaTerraTravel](https://www.facebook.com/AgencijaTerraTravel)

ФОКЛОР

Јубиларни концерт сантовачког Културно-уметничког друштва

„Весели Сантовчани” закорачили у четврту деценију

Бачванско насеље на мађарско-српској граници било је 27. августа препуно гостију. Један за другим пристизали су аутобуси и путнички аутомобили, што је наговештавало несвакидашњи догађај, који је у Сантово довео бројне играче, музичаре, певаче, љубитеље и поштоваоце српског, хрватског и мађарског фолклора, који већ три деценије негује КУД „Весели Сантовчани”

Током три деценије, сантовачко културно-уметничко друштво пребродило је све тешкоће, проналазило свој пут из, често, безнадежних ситуација и последње суботе у августу приредило рођенданско славље, односно, општеномодно весеље. Није било лако доживети тридесетогодишњи јубилеј, али, су успели. Како рече Живко Филаковић, бивши играч ансамбла: „Кад све узмемо у обзир, 'Весели Сантовчани' су увек били весели. Друштво је одувек било одлично, а томе је допринела Евица Чатић којој и овом приликом треба да кажемо: хвала за све! Успела је да

окупи и младе и старе, од којих данас, нажалост, многих нема међу живима. Али, упркос свему, друштво је опстало и весело је, а такво ће и остати!”

Српски, хрватски и мађарски фолклор доминирали су те празничне вечери, одржане у препуном месном Дому културе. Међу посетиоцима је био и начелник села Јожеф Фејл, који је пред почетак концерта Евици Чатић-Козић уручио букет цвећа и у име посланичког тела ансамблу пожелео даљи успешан рад.

Јубиларни концерт, након поздравних речи водитељке вечери Даринке

Да „Веселим Сантовчанима” нису стране ни мађарске игре, потврдило је њихово извођење „Сатмарских игара”, а свакако једно од изненађења вечери биле су „Игре из Шумадије”, у извођењу бивших играча ансамбла.

Поред веома лепих народних игара, публика је имала прилику да ужива и у народним песмама. Запевала је и бивша чланица друштва Даринка Орчик, а из програма јубиларне вечери није могао да изостане ни дует Ана Ритгасер – Кристофер Мартин Ласло.

Треба рећи да су програм јубиларног концерта КУД-а „Весели Сантовчани”, којем су присуствовали и Вера Пејић-Сатор, председница Самоуправе Срба у Мађарској, Милан Ђурић, директор Културног и документационог центра Срба у Мађарској, о. Јован Бибић, парох сантовачки и многи други, својим наступом увеличали и бројни позвани гости, пријатељи, партнери Сантовчана: КУД „Румарин” из Калаза, Фолклорно друштво „ДАМИ” из Нађбарацке, КУД „Марица” из Саланте, Тамбурашки

– Мислим да смо достојно прославили тридесетогодишњи јубилеј. У време када живимо убрзано, велика је ствар што смо успели да опстанемо и на овај начин обележимо тридесет година рада. Позвали смо све наше пријатеље, друштва, тамбураше, певаче који су везани за Сантово, са којима смо се дружили и кроз фолклорне таборе.

НЕГУЈУ ФОКЛОР ТРИ НАЦИЈЕ

Пред сам почетак јубиларног концерта, Евица Чатић-Козић, председница и уметнички руководилац КУД-а „Весели Сантовчани”, за наш лист је рекла:

– Иако нисам кореограф, немам ту стручну спрему, ипак су многе генерације под мојим руководством стасале у вредне играче који су радо играли, неговали српски, хрватски и мађарски фолклор. Касније су те вредности предали другима. И ето, доживела сам да данас славимо тридесет година од оснивања, односно континуираног рада фолклорног друштва.

МАГИЈА ПОЗОРНИЦЕ

Весела, након концерта, била је и Мира Ђурић, бивши играч ансамбла, која се са неколицином играча због јубиларне вечери поново ухватила у коло и заиграла на бини:

– Било је речи да ћемо одиграти једну кореографију, а на крају смо извели три. Сви ми дивно смо се осећали. Вратиле су нам се успомене како је бити на бини... Ја се искрено надам наставку, штавише, покренула сам иницијативу да се некадашњи старији играчи поново сакупе и заиграју. Реакције су биле позитивне – надам се да ћемо ми старији поново да се окупимо и формирамо групу унутар културно-уметничког друштва.

Орчик, својом песмом „У коло” отворио је песник Марко Декић. Уследио је шаролик фолклорни програм у којем је заиста доминирало коло које је окупило и младе и старе. Оно је представљало спој српског, хрватског и мађарског фолклора, чије вредности гаје „Весели Сантовчани” који су најпре многобројној публици представили „Шокачки сватовац” – јединствену кореографију која се заснива на локалној фолклорној грађи, а коју су од заборавља спасли Евица Чатић-Козић и данас већ покојни Јожеф Богнар.

Публика је, наравно, бурним аплаузима наградила шокачке свадбене игре, својеврстан печат ансамбла, чији су се играчи заједно са некадашњим члановима друштва у наставку програма представили „Славонским играма”, а нису изостале ни „Игре из околине Лесковца”.

оркестар „ДАМИ” из Баје, КУД „Светозар Марковић” из Новог Сада, тамбурашки оркестри из Новог Сада, „Сантовачки бећари” и „Бачка” из Гаре, виолинисткиња Жока Балог са својим пријатељима музичарима и солисткиња Вероника Варга, иначе, чланица Оркестра „Бабра”, који је од самог почетка, па до краја концерта беспрекорно пратио Културно-уметничко друштво „Весели Сантовчани”.

Троипосатни концерт приведен је крају „Играма из околине Ниша”. Публика је дуго аплаудирала, одавши тиме признање и захвалност свим учесницима програма на челу са слављеницима, месним фолклорашима.

Након јубиларног програма, на бину је изнета рођенданска торта, да би потом уследиле бројне речи захвалности упућене Евици Чатић-Козић, која нам је, видно узбуђена, рекла следеће:

Јубиларним концертом задовољна је била и Кристина Немет, чланица ансамбла:

– Пресрећна сам због данашњег дана. Аплаузи публике су нам дали посебну снагу и отерали умор, који нас је ту и тамо захватио... Музика и плес су нас одржали, а сигурна сам да ће нас и убудуће одржати.

Сви чланови ансамбла су били весели и раздрагани и на слављу које је након јубиларне приредбе уприличено у месној Сватовској дворани, где су свирали Тамбурашки оркестар „Бачка” и Оркестар „Бабра”.

Прославу јубилеја „Веселих Сантовчана” потпомогли су и бројни спонзори, међу којима су и Културни и документациони центар Срба у Мађарској, Самоуправа Срба у Сантово, Српске самоуправе V и XIII будимпештанског кварта, као и Јадранка Ђурић.

П. М.